

Utlåtande 2006: RVIII (Dnr 304-5104/2005)

Program för Stockholms vattenarbete 2006-2015

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. De två grundläggande målen i strategin för Stockholms vattenarbete 2005-2015 antas.
2. Berörda nämnder och styrelser ska formulera sina mål och åtaganden för genomförandet av de grundläggande målen.
3. I övrigt godkänns förslaget till Strategi för Stockholms vattenarbete.
4. Fortsättningsvis benämns det aktuella dokumentet Program för Stockholms vattenarbete 2006-2015.
5. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ges i uppdrag att under år 2009 respektive 2012 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av vattenstrategins grundläggande mål fortskrider inom ramar för stadens integrerade system för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet.
6. Detta ärende översänds för kännedom till de i vattenvårdsarbetet samarbetande kommunerna, Haninge, Huddinge, Solna och Tyresö, samt länsstyrelsen i Stockholms län.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontoret ska i samverkan med berörda bolag och nämnder göra en kostnadsberäkning av föreslagna åtgärder.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Ärendet

Arbetet med att restaurera Stockholms sjöar inleddes på 1970-talet. Stockholms vattenområden är alla påverkade av verksamheter i tillrinningsområdena. De två dominerande vattenvårdsproblemen idag i Stockholm är övergödning och höga halter av miljögifter. Arbetet med ett nytt vattenprogram för staden, *Vattenprogram för Stockholm 2000*, omfattar tre delar: Rapport 1 *Genomförda åtgärder 1995-1999* redovisades 2000, Rapport 2 *Faktaunderlag till strategi för Stockholms vattenarbete* redovisades 2001 med en allmän del och 2003 för respektive vattenområde.

Den avslutande delen i revideringen av vattenprogrammet är Rapport 3 *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*. Strategin omfattar stadens sjöar och vattendrag, Östra Mälaren och Saltsjön samt en större våtmark. Strategin behandlar även grundvatten, medan dricksvattenfrågor inte ingår. Miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret, markkontoret, trafikkontoret, Stockholm Vatten och idrottsförvaltningen har i ett gemensamt tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2005 redovisat strategin till sina respektive nämnder och styrelse.

Förslaget till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* sändes ut på remiss våren 2004 till nämnder och bolag i staden, berörda kranskommuner, regionala och centrala organ, olika vattenvårdssamarbeten samt föreningar och organisationer. Remisstiden omfattade perioden 23 april - 3 september 2004. Totalt inkom 59 svar av de totalt 76 som gavs möjlighet att yttra sig. I förslaget till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* inarbetades därefter inkomna remissynpunkter.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret kan för sin del tillstyrka målen men tar upp frågan om strategins roll som styrdokument. Strategins mål bör därför inordnas under eller samordnas med andra relevanta stadsövergripande styrdokument såsom miljöprogrammet och folkhälsoprogrammet. Enligt stadsledningskontorets uppfattning är det tillräckligt om kommunfullmäktige godkänner strategins förslag till grundläggande mål och i övrigt lämnar strategin utan erinran. För en sådan ordning talar också att strategins åtgärder inte kostnadsberäknats. Stadsledningskontoret föreslår att dokumentet bör benämnas Program för

Stockholms vattenarbete 2005-20015, i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om översyn av styrdokument som innebar att begreppet strategi inte längre ska användas.

Mina synpunkter

Strategi för Stockholms vatten arbete är den tredje delen i stadens vattenprogram. De föregående delarna är *Rapport 1 Genomförda åtgärder 1995-1999* samt *Rapport 2 Faktaunderlag till strategi för Stockholms vattenarbete*.

Den avslutande delen, som i enlighet med stadens riktlinjer för styrdokument, framöver Program för Stockholms vattenarbete 2006-2015, är dels ett måldokument för stadens vattenarbete, dels ett förslag till åtgärdsplan för att uppnå dessa mål. Det övergripande styrdokumentet på miljöområdet kommer att bli det nya *Miljöprogram* som är under framtagande. Vattenprogrammet kommer därmed att inordnas under miljöprogrammet.

Vattenprogrammet har två grundläggande målsättningar:

1. Stockholm ska ha en god vattenstatus

Senast 2015 ska Stockholms vattenområden uppnå den status som föreskrivs i EU:s ramdirektiv för vatten.

2. Stockholms vattenområden ska vara attraktiva rekreativsområden för alla

Vattenvägar och upplevelsevärden ska bibehållas och utvecklas. Vid naturreservatsbildning ska friluftsentressen vägas mot naturvärden. Funktionshindrades behov av rekreation ska beaktas.

Programmet innehåller övergripande mål som är gemensamma för alla vattenområden och individuella mål för de enskilda vattenområdena.

Vattenfrågorna är av övergripande karaktär och skär över förvaltningsgränserna. Många aktörer är inblandade i vattenarbetet. Alla stadens aktörer har en viktig roll i vattenvårdsarbetet. Detta synsätt är en förutsättning för att nå de långsiktiga målen i *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*. Många insatser görs direkt i vattenområdena men det är också betydelsefullt att åtgärda föroreningskällor i tillrinningsområdet. En stor del av de föreslagna åtgärderna genomförs inom ramen för Miljömiljarden. Samarbete mellan stadens förvaltningar och bolag och även flera kranskommuner, som Stockholms sjöar delar tillrinningsområden med, är nödvändigt i detta arbete.

Organisation

Genomförandet av *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* förutsätter att en effektiv organisation för arbetet med vattenfrågorna kommer till stånd. EU:s ramdirektiv för vatten styr förvaltningen av vattenresurser och ställer krav på nya samverkans- och arbetsformer för stadens förvaltningar och bolag. Den lokala nivån betonas i direktivet liksom vikten av dialog och delaktighet i vattenvårdsarbetet. Målet är att öka enigheten lokalt mellan berörda aktörer kring åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag.

Ansvar för vattenfrågor är i Stockholm delat. Miljöförvaltningen ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, miljöövervakning samt är samordningsansvarig för arbetet med Stockholms vattenprogram. AB Stockholm Vatten ansvarar för sjörestaurering, dagvattenåtgärder samt övervakar vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag. Marknämndens arbete med vattenfrågorna sker huvudsakligen inom exploateringsverksamheten och i egenskap av stadens markägare. Stadsdelsnämnderna ansvarar för investering och skötsel av stadens parkmark. Trafiknämnden har ansvar för strategisk trafikplanering, utveckling av trafiksäkerhet och trafikövervakning och har investeringsansvar för gator, vägar, torg och vissa parker. I stadsbyggnadsnämndens verksamhet ingår att införliva vattenfrågor i stadens planärenden och i översiktsplanen. Idrottsnämnden ansvarar för friluftsförådringar, båtsport och fiskevård. Jag vill särskilt peka på Stockholm Vattens roll, som trots att det är ett bolag, har ett stort ansvar för stadens vattenarbete.

I det gemensamma tjänstutlåtandet från miljöförvaltningen, Stockholm vatten, markkontoret, trafikkontoret och stadsbyggandkontoret finns förslag på organisation och samordning för det framtida vattenarbetet. Förslaget innebär att berörda nämnder och bolagsstyrelser bildar en gemensam styrgrupp, en samordningsgrupp samt arbetsgrupper för de tre områdena Miljöövervakning, Rekreation och naturmiljö samt Dag och avloppsvatten. Målet är att Stockholm ska ha en organisation för vattenarbetet med tydliga ansvarsområden och där alla stadens berörda förvaltningar och bolag är delaktiga. Detta förväntas leda till ett effektivt arbete. Jag står bakom förslaget till organisation av stadens vattenarbete. Det är också viktigt att stadsledningskontoret involveras i arbetet eftersom det handlar om ett stadsövergripande arbete.

Det har inte gjorts någon kostnadsberäkning av föreslagna åtgärder vilket är en brist. I kommunfullmäktiges beslut 18 april 2005 om översyn av styrdokument anför bl. a. att styrdokumentet skall kostnadsberäknas, och därför får stadsledningskontoret i uppdrag att tillsammans med berörda nämnder och bolag göra en kostnadsberäkning av föreslagna åtgärder.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. De två grundläggande målen i strategin för Stockholms vattenarbete 2005-2015 antas.
2. Berörda nämnder och styrelser ska formulera sina mål och åtaganden för genomförandet av de grundläggande målen.
3. I övrigt godkänns förslaget till Strategi för Stockholms vattenarbete.
4. Fortsättningsvis benämns det aktuella dokumentet Program för Stockholms vattenarbete 2006-2015.
5. Miljö- och hälsoskyddsnämnden ges i uppdrag att under år 2009 respektive 2012 till kommunfullmäktige lägesrapportera hur genomförandet av vattenstrategins grundläggande mål fortskrider inom ramar för stadens integrerade system för ledning och uppföljning av stadens ekonomi och verksamhet.
6. Detta ärende översänds för kännedom till de i vattenvårdsarbetet samarbetande kommunerna, Haninge, Huddinge, Solna och Tyresö, samt länsstyrelsen i Stockholms län.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del följande

Stadsledningskontoret ska i samverkan med berörda bolag och nämnder göra en kostnadsberäkning av föreslagna åtgärder.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Viviann Gunnarsson

Anette Otteborn

ÄRENDET

Nämnd- och styrelsebehandling

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade 24 januari 2006, **styrelsen för Stockholm Vatten** 7 februari 2006, **marknämnden** 16 februari 2006, **trafiknämnden** 21 februari 2006 och **stadsbyggnadsnämnden** 23 februari 2006 godkänna strategin för Stockholms vattenarbete. Nämnderna anförde dessutom bl.a. att strategin ska uppfylla kraven i EUs vattendirektiv, att det finns anledning att se över strategin när naturvårdsverkets föreskrifter vad gäller bedömningsgrunder och åtgärdsprogram är fastslagna för att säkerställa att föreskrifterna uppfylls, att totalfosforhalten i sjöar inte bör överstiga 25 µg/l i ett generationsperspektiv, att det långsiktiga målet är att få sjöar som är badbara och med fisk. Vidare noterade man att det i strategin inte finns en redovisning av kostnader, metoder eller prioriteringar, vilket krävs för att kunna bedöma rimligheten av olika insatser och prioritera resurser i det fortsatta arbetet.

Därutöver beslutade Stockholms Vattens styrelse att vattenburna utsläpp ska minska så att kraven i EG:s ramdirektiv för vatten kan uppfyllas till 2015 och att förslaget till vattenprogram bör peka på vikten av samarbete mellan olika parter inom samma avrinningsområde.

Idrottsnämnden beslutade 6 december 2005 att godkänna strategin för Stockholms vattenarbete och att hemställa att kommunstyrelsen godkänner föreslagna strategi, organisation och samordning av vattenarbetet.

Strategin för Stockholms vattenarbete

Strategin är dels ett måldokument för stadens vattenarbete, dels en åtgärdsplan för att uppnå dessa mål. Strategin har två grundläggande målsättningar: 1. Stockholm ska ha en god vattenstatus, 2. Stockholms vattenområden ska vara attraktiva rekreationsområden för alla. Strategin föreslås ha en giltighetstid till 2015 för att följa EG:s ramdirektiv för vatten. Den innehåller både övergripande mål som är gemensamma för alla vattenområden och individuella mål för de enskilda vattenområdena. De individuella målen kan förändras medan de övergripande målen ska ligga fast under hela programperioden. De övergripande målen är indelade i två grupper: sju mål för miljö kvalitet och åtta mål för rekreation.

Strategin innehåller ett förslag till samordning av vattenarbetet i Stockholm. Målet är att Stockholm ska ha en organisation för vattenarbetet med

tydliga ansvarsområden och där alla stadens förvaltningar och bolag är delaktiga. Enligt förslaget tillsätts en styrgrupp, en samordningsgrupp och tre arbetsgrupper: Miljöövervakning, Rekreation och naturmiljö samt Dag- och avloppsvatten.

I strategin framgår vilken förvaltning eller bolag i staden som har ansvaret för åtgärderna. Någon utredning av de tekniska eller ekonomiska förutsättningarna för åtgärdernas genomförande har inte skett, varför åtgärderna är att betrakta som förslag på åtgärder för att nå de övergripande målen i strategin. Beslut om att anta strategin är således inte bindande vad gäller genomförande av de föreslagna åtgärderna.

Miljöförvaltningens, Stockholm vattens, markkontorets, trafikkontorets, idrottsförvaltningens och stadsbyggandkontorets gemensamma tjänsteutlåtande daterat 28 november 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

Problem

I början av 1970-talet inleddes arbetet med att restaurera Stockholms sjöar. Många åtgärder har vidtagits direkt i sjöarna. Det vatten som rinner till sjöarna har i några fall förbättrats genom rening och det mest förorenade vattnet har i vissa fall förts över till reningsverk. Många sjöar påverkas dock fortfarande av gamla föroreningar som ligger kvar i bottensedimenten.

I samband med exploatering har vatten också avletts från de naturliga tillrinningsområdena för att dränera mark för bebyggelse. Avledning av den naturliga tillrinningen medför en försämring av sjöarnas status genom att vattenomsättningen reduceras. Samtidigt är förorenad tillrinning fortfarande ett stort problem, eftersom vattnet i stadsmiljön till stor del utgörs av mer eller mindre förorenat dagvatten (regn- och smältvatten) från vägar, industriområden och bostadsbebyggelse.

De finns två dominerande vattenvårdsproblemen i Stockholm idag. Det första problemet är *övergödning* med effekter i sjöarna såsom grumling, syrebrist, igenväxning och blomning av potentiellt giftiga blågröna alger, det andra är att det i många vattenområden förekommer höga halter av *miljögifter* i form av tungmetaller och organiska föreningar.

Stockholms arbete med vattenvård

Vattenfrågorna är av övergripande karaktär och skär över förvaltningsgränserna. Många aktörer är inblandade i vattenarbetet. Alla stadens aktörer har en viktig roll i vattenvårdsarbetet. Detta synsätt är en förutsättning för att nå de långsiktiga målen i *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*. Många insatser görs direkt i vattenområdena men det är också betydelsefullt att åtgärda föroreningskällor i tillrinnings-

området. Samarbete mellan stadens förvaltningar och bolag och även flera kranskommuner, som Stockholms sjöar delar tillrinningsområden med, är nödvändigt i detta arbete.

EG:s ramdirektiv för vatten

EG:s ramdirektiv för vatten, som utgör grunden för all vattenplanering och vattenvård inom EU, trädde i kraft december 2000. Kommunerna påverkas av direktivet genom att de har ansvaret för mark- och vattenanvändningen enligt plan- och bygglagen, ansvaret för dricksvattenproduktion och avloppsrening samt som tillsynsmyndighet i det lokala miljöarbetet. Vattendirektivet har som mål att till 2015 uppnå en *god ytvattenstatus*, vilket inbegriper både biologiska och kemiska förhållanden, samt en *god grundvattenstatus*, både kvalitativt och kvantitativt.

Vattendirektivet styr förvaltningen av vattenresurser och ställer krav på nya samverkans- och arbetsformer för stadens förvaltningar och bolag. Den lokala nivån betonas i direktivet liksom vikten av dialog och delaktighet i vattenvårdsarbetet. Målet är att öka enigheten lokalt mellan berörda aktörer kring åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag.

Nya gränssnitt efter omorganisation

Kommunfullmäktige fattade 2005-05-23 beslut om "Förslag till budget 2005 för mark- respektive trafiknämnden, samt redovisning av de nya nämndernas organisationsutformning och förändrat gränssnitt mot stadsdelsnämnderna", Utlåtande 2005:79 RI+III (Dnr 111-1353/2005). Beslutet innebär bl.a. att ansvaret för investeringar i parker och naturmark (utöver vissa kommuncentrala parker) förs över till stadsdelsnämnderna från den 1 januari 2006. Markkontoret har ansvar för parker som är del av exploateringsprojekt samt Järva friområde (Stockholms del av Järvafältet). Trafikkontoret har enligt det budgetförslag som presenterades den 10 oktober 2005 ansvar för Norra Bantorget, Kungsträdgården, Strömparterren, Berzelii park och Årstafältet. Utöver de investeringsmedel som fördelas enligt schablon ska stadsdelsförvaltningarna årligen ansöka hos Stadsledningskontoret om tilldelning av medel. Enligt beslutet i KF ska Markkontoret bistå Stadsledningskontoret i bedömningen av ansökningar och prioriteringen av tilldelning av medel för parkinvesteringar.

Ansvarsfördelning i stadens vattenvårdsarbete

Efter genomförda förändringar inom stadens organisation är ansvarsfördelningen i stadens vattenvårdsarbete i korthet följande: Miljöförvaltningen ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken, miljöövervakning samt är samordningsansvarig för arbetet med Stockholms vattenprogram. Stockholm Vatten ansvarar för sjörestaurering, dagvattenåtgärder samt övervakar vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag. Markkontoret förvaltar, utvecklar och exploaterar stadens mark. Markkontorets arbete med vattenfrågorna sker huvudsakligen inom exploateringsverksamheten och i egenskap av stadens markägare. För att en byggherre ska få genomföra en exploatering på stadens mark ska projektet så långt möjligt genomföras i enlighet med *Dagvattenstrategi för Stockholms*

stad. Stadsdelsförvaltningarna ansvarar för investering och skötsel av stadens park- mark samt renhållning och vinterväghållning, förutom särskilt utpekade områden där ansvaret ligger på Mark- och Trafikkontoren. Trafikkontoret har ansvar för strategisk trafikplanering, utveckling av trafiksäkerhet och trafikövervakning. Trafikkontoret har investeringsansvar för gator, vägar, torg och vissa parker. I Stadsbyggnadskontorets verksamhet ingår att införliva vattenfrågor i stadens planärenden och i översiktsplanen. Idrottsförvaltningen ansvarar för friluftsförågor, båtsport och fiskevård. En närmare beskrivning av förvaltningarnas och bolagens arbete med vattenfrågor framgår av bilaga 3.

Revideringen av Vattenprogram för Stockholm 2000

Arbetet med ett nytt vattenprogram, *Vattenprogram för Stockholm 2000*, påbörjades 1999 och har utförts av en arbetsgrupp bestående av tjänstemän från Miljöförvaltningen, Stockholm Vatten AB, Stadsbyggnadskontoret samt nuvarande Markkontoret och Trafikkontoret (f.d. Gat- och fastighetskontoret). Vattenprogrammet består av tre delrapporter. Två rapporter har tidigare redovisats:

Rapport 1: *Genomförda åtgärder 1995-1999* avrapporterades i kommunfullmäktige 2000. Rapporten innehåller en genomgång av åtgärder som genomförts i det tidigare vattenprogrammet, *Vattenprogram för Stockholm - sjöar och vattendrag 1995-1999*.

Rapport 2: *Faktaunderlag till strategi för Stockholms vattenarbete* avrapporterades i kommunfullmäktige vid två tillfällen:

- April 2001: *Allmänt faktaunderlag* innehållande en kunskapssammanställning med bland annat nya fakta om grundvattnet, sedimentkvaliteten i stadens vattenområden och växt- och djurliv i sjöarna.
- December 2003: *Faktaunderlag för respektive vattenområde* med redovisning av vilka faktorer som påverkar sjöarnas vattenkvalitet, tillståndet i vatten och sediment samt friluftsliv och naturvård i och kring sjöarna.

Den avslutande delen i revideringen av vattenprogrammet är Rapport 3: *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*, som redovisas i detta tjänsteutlåtande. Strategin föreslås ha en giltighetstid t.o.m. 2015 för att följa EG:s ramdirektiv för vatten.

Framtagande av strategin - arbetsmetod och organisation

Vid framtagandet av *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* tillämpades ett processinriktat arbetssätt med bred samverkan. Syftet var att ta fram ett heltäckande beslutsunderlag för det fortsatta arbetet med stadens sjöar och vattendrag. Både naturvetenskapliga och sociala aspekter behandlades, liksom övergripande frågor såsom planfrågor, trafikdagvatten, markföroreningar, avlopp, biologisk mångfald, rekreation och nyttjande.

En styrgrupp bestående av cheftjänstemän från berörda förvaltningar och bolag i staden har lett arbetet. Under arbetets gång arrangerades ett antal seminarier där nulägesbeskrivningar, målbilder och åtgärdsförslag kontinuerligt utvecklades. Förankring

och utveckling av den framväxande strategin skedde parallellt, vilket bedömdes bidra till minskad tidsåtgång och kostnader vid implementeringen av strategin. Alla berörda förvaltningar och bolag i staden har haft möjlighet att bidra med sina kunskaper och erfarenheter. Delaktigheten och engagemanget från förvaltningar och bolag har varit stort under processen. I slutdokumentet har förslag till en strategi formulerats som innefattar övergripande mål, delmål, åtgärdsförslag och ansvarig utförare.

Remissbehandling

Förslaget till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* sändes ut på remiss våren 2004 till nämnder och bolag i staden, berörda kranskommuner, regionala och centrala organ, olika vattenvårdssamarbeten samt föreningar och organisationer. Remisstiden omfattade perioden 23 april - 3 september 2004. Totalt inkom 59 svar av de totalt 76 som gavs möjlighet att yttra sig. I förslaget till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* inarbetades därefter inkomna remissynpunkter.

Synpunkter i korthet

Många remissinstanser är imponerade av det utförliga *Faktaunderlag* avseende tillståndet i Stockholms sjöar, vikar och vattendrag som utgör underlag till förslag till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*. Strategins förslag till konkreta mål och åtgärder, tillsammans med det gedigna faktaunderlaget, bedöms utgöra goda förutsättningar för det fortsatta vattenvårdsarbetet i Stockholms stad och kringliggande kommuner.

Strategin kan åstadkomma en tydligare ansvarsfördelning mellan nämnder och bolag inom staden så att ett effektivt vattenvårdsarbete möjliggörs. Utifrån strategin bör det bli lättare att identifiera problem och prioritera åtgärder. Remissinstanserna ser också positivt på det faktum att *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* har utarbetats med hänsyn tagen till EG:s ramdirektiv för vatten och de nationella miljö-kvalitetsmålen.

- *Stadsbyggnadsnämnden* anser att den föreslagna strategin innehåller viktig och utförlig information som tillsammans med de konkreta förslagen till åtgärder utgör ett bra underlag för stadens arbete med vattenvårdsfrågorna. Vattenprogrammets status i förhållande till stadens övriga riktlinjer och policys för prioriterade frågor bör diskuteras och klarläggas.
- *Styrelsen för Stockholm Vatten AB* påpekar att strategin saknar kostnadsberäkningar och prioriteringar mellan olika åtgärder, vilket försvårar både beslutsfattande och genomförande. Man betonar att alla åtgärdsförslag i strategin inte kan genomföras inom en programperiod på cirka tio år, framförallt inte dagvattenåtgärderna. Det ges många förslag på utredningar som ska göras, men inte heller dessa är möjliga, varken tidsmässigt eller ekonomiskt, att genomföra under den korta tiden (2005-2015).

- F.d. *Gatu- och fastighetsnämnden* (nuvarande Marknämnden och Trafiknämnden) konstaterar att för flertalet av vattenområdena måste ett program upprättas innan kostnaderna kan beräknas. De mest prioriterade områdena och vilka åtgärder som bör genomföras måste först väljas ut, därefter kan dessa inarbetas i respektive verksamhetsplan och flerårsplan.
- *Stadsdelsnämnderna* påpekar i sina remissvar att deras budgetramar idag inte medger några ökade driftskostnader. Stadsdelsnämnderna framhåller därför att det är angeläget att medel avsätts i stadens budget så att föreslagna åtgärder ska kunna genomföras. Stadsdelsnämnderna vill understryka vikten av att vattenvårdsarbetet sker i nära samverkan med stadens invånare. En viktig uppgift för stadsdelsförvaltningarna är att kommunicera faktaunderlaget med stadsdelens innevånare för att på längre sikt uppnå ett hållbart livsmönster.
- *Stadsbyggnadsnämnden* och f.d. *Gatu- och fastighetsnämnden* (nuvarande Marknämnden och Trafiknämnden) framhåller att dricksvattenförsörjning, skydd mot översvämningar och bebyggelseplanering är viktiga och angelägna frågor, som visserligen regleras i annan lagstiftning men som på sikt bör ingå i en helhetssyn rörande vattenfrågorna. Det nya skyddsområdet för Mälaren som dricksvattentäkt kommer inom en snar framtid fastställas av länsstyrelsen. När det görs kommer lagreglerade skyddsföreskrifter för vattenskyddet i Östra Mälaren att gälla.
- *Idrottsnämnden* betonade i sitt remissvar att kompensationsåtgärder vid ianspråktagande av mark för bebyggelse vid vattenområden är svårare att genomföra, jämfört med när idrottsytor tas i anspråk som ofta kan kompenseras i närområdet. En orörd naturlig biotop med dess mångfald och naturvärden kan inte så lätt återskapas. Sådana vattenområden bör därför så långt möjligt inte bebyggas. Nämnden framhöll också att båtporten utgör ett viktigt inslag i stadsbilden, och att båtuppläggning vintertid i största möjliga utsträckning ska kunna fortsätta i de områden där olika intressen står mot varandra.
- *Brand- och räddningsnämnden* tar i sitt remissvar upp frågan om översvämningriskerna och dess följder. Översvämningriskerna för Stockholms stads del är störst i delar av Mälaren med dess omfattande tillrinningsområde och begränsade utsläppsmöjligheter. Förutom skador för olika verksamheter, bostäder m.m. kan översvämningar även påverka vattenkvaliteten negativt genom att olika gifter och andra skadliga ämnen förs in i vattenområdena.

Förslag till strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015

Omfattning

Förslag till *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* (Rapport 3) är den avslutande delen av revideringen av det befintliga vattenprogrammet från 1995. Strategin

omfattar stadens sjöar och vattendrag, Östra Mälaren och Saltsjön samt en större våtmark. Strategin behandlar även grundvatten. Dricksvattenfrågor omfattas inte av EG:s ramdirektiv för vatten och ingår därför inte i strategin. Dricksvatten klassas som livsmedel och regleras under Dricksvattenkungörelsen (SLV FS 2001:35). Dessutom finns det inte några vattenverk inom Stockholms kommungräns.

Strategin har två funktioner: den är dels ett måldokument för stadens vattenarbete och dels en åtgärdsplan för att uppnå dessa mål. Miljöförvaltningen ansvarar för uppföljningen av strategins mål och åtgärder.

Mål

Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015 har två grundläggande målsättningar, en för miljökvalitet och en för rekreation:

1. Stockholm ska ha en god vattenstatus.

Senast 2015 ska Stockholms vattenområden uppnå den status som föreskrivs i EG:s ramdirektiv för vatten.

2. Stockholms vattenområden ska vara attraktiva rekreationsområden för alla.

Vattenvägar och upplevelsevärden ska bibehållas och utvecklas. Vid naturreservatsbildning ska friluftsentressen vägas mot naturvärden. Funktionshinderade behov av rekreation ska beaktas.

Strategin innehåller övergripande mål som är gemensamma för alla vattenområden, och individuella mål för de enskilda vattenområdena. De individuella målen kan förändras medan de övergripande målen ska ligga fast under hela programperioden. De övergripande målen är indelade i två grupper: sju mål för *miljökvalitet* och åtta mål för *rekreation*.

Som en grund för de övergripande målen har två förhållningssätt lyfts fram. Det ena gäller ekonomiska frågor och betonar vikten av samordning och kontinuitet, det andra betydelsen av att stadens innevånare är delaktiga i och har möjlighet att påverka vattenvårdsarbetet.

Åtgärder

De övergripande målen för miljökvalitet är kopplade till övergripande åtgärder, som gäller samtliga vattenområden. Eftersom åtgärder för rekreation måste anpassas till förhållandena i varje enskild sjö har övergripande åtgärder inte föreslagits för rekreation.

Individuella åtgärder för miljökvalitet och rekreation har föreslagits för de enskilda vattenområdena. De föreslagna åtgärderna är att betrakta som förslag på åtgärder för att nå de övergripande målen i strategin. I strategin framgår vilken förvaltning eller bolag i staden som har ansvaret för åtgärderna – i många fall delas ansvaret av flera parter. I strategin utpekas även andra verksamhetsutövare, exempelvis Vägverket, Länsstyrelsen, andra kommuner och Djurgårdsförvaltningen, som ansvariga utförare. Dessa externa verksamhetsutövare innefattas inte i beslutet om denna strategi.

Ekonomi

Någon utredning av de tekniska förutsättningarna för åtgärdernas genomförande har inte skett, varför det i dagsläget inte är möjligt att göra någon bedömning av kostnaderna för åtgärdernas genomförande. För att nämnderna ska kunna ta ställning till om de föreslagna åtgärderna ska genomföras krävs noggrannare utredningar i varje enskilt fall.

Styrgruppen beslutar hur medel ska disponeras och när i tiden åtgärder ska genomföras och fastställer underlag för verksamhetsplaneringen på vattenområdet för beslut i berörda nämnder och bolagsstyrelser. De ekonomiska medlen för genomförande av åtgärder ska ligga kvar på respektive förvaltning så som idag och varje berörd förvaltning ansvarar för att medel budgeteras för åtgärdernas genomförande.

Eftersom de ekonomiska förutsättningarna inte är fastlagda är beslutet att anta strategin inte bindande vad gäller genomförande av de föreslagna åtgärderna.

Organisation

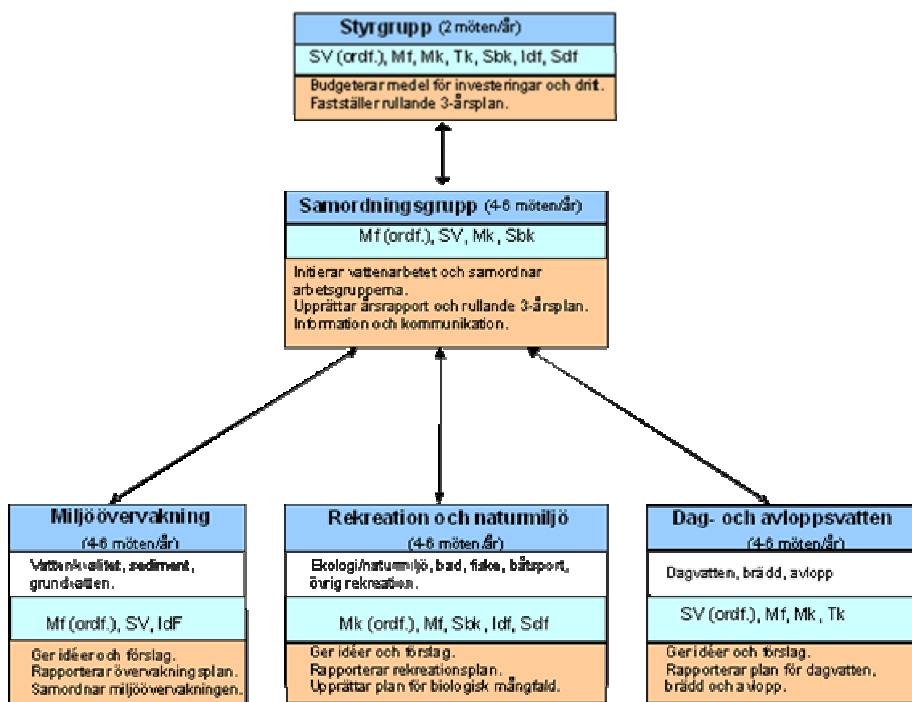
Genomförandet av *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* förutsätter att en effektiv organisation för arbetet med vattenfrågorna kommer till stånd. EG:s ramdirektiv för vatten kommer att ställa delvis andra och strängare krav på både undersökningar och rapportering. Målet är att Stockholm ska ha en organisation för vattenarbetet med tydliga ansvarsområden och där alla stadens berörda förvaltningar och bolag är delaktiga. Detta förväntas leda till ett effektivt arbete genom att dubbelarbete undviks och att olika aspekter – tekniska, biologiska, rekreativa – på ett naturligt sätt kan samordnas.

Stadens förvaltningar och bolag har i sitt dagliga arbete många kontakter med invånare, föreningar och organisationer. Erfarenheterna hittills i staden är att det finns ett stort lokalt engagemang kring sjöar och vattendrag från kringboende och andra nyttjare, exempelvis båtklubbar, fiskevårdsföreningar m.fl. Förhoppningen är att *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* ska bidra till en konstruktiv dialog mellan olika lokala aktörer vilket underlättar både framtagande och genomförande av åtgärder och skötselplaner. Miljömiljardsprojekten kommer att bli ett omfattande arbetsområde de närmaste åren liksom större stadsutbyggnadsprojekt.

Figuren nedan visar hur arbetet kan bedrivas i enlighet med ramdirektivets vattenplaneringscykel, där *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015* utgör utgångspunkten.



Nedanstående figur redovisar hur arbetet med vattenfrågorna föreslås organiseras och samordnas i staden. En gemensam *Dagvattenstrategi* för stadens förvaltningar och bolag har tidigare utarbetats och gäller från 2003. Genomförandet av dagvattenstrategin bör organisatoriskt integreras med *Strategi för Stockholms vattenarbete 2005-2015*, där arbetet föreslås ledas av en gemensam styrgrupp.



Förslag till organisation av vattenarbetet i Stockholm.

Syftet med förslaget till ny organisation är att uppnå en bättre samordning mellan Vattenstrategin, Dagvattenstrategin, Översiktsplanen, Vision Stockholm 2030, plan-ärenden, dagvattenåtgärder enligt Plan 2000 samt olika Miljömiljardsprojekt. I den pågående översynen av stadens styrdokument är målsättningen att begränsa antalet och att samordna olika styrdokument när det gäller innehåll och form för att undvika överlappningar och motstridigheter.

Det övergripande styrdokumentet på miljöområdet kommer att bli det nya *Miljöprogram* som är under framtagande. Vattenstrategin har främst karaktären av handlingsprogram och kommer därmed att inordnas under miljöprogrammet.

Stygrupp

Enligt förslaget leds arbetet av en stygrupp vars uppgift är att besluta om inriktningen i en 3-årsplanering för stadens vattenarbete i enlighet med stadens budgetplanering. Stygruppen beslutar hur medel ska disponeras, när i tiden åtgärder ska genomföras och fastställer underlag för verksamhetsplaneringen på vattenområdet för beslut i berörda nämnder och bolagsstyrelser. Stygruppens uppgift blir också att samordna genomförandet av åtgärder.

I styrgruppen ingår chefstjänstemän med budgetansvar från Stockholm Vatten AB (SV), Miljöförvaltningen (Mf), Stadsbyggnadskontoret (Sbk), Markkontoret (Mk), Trafikkontoret (Tk), Idrottsförvaltningen (Idf) samt en eller flera stadsdelsförvaltningar (Sdf). Stockholm Vatten föreslås vara ordförande i styrgruppen.

Samordningsgrupp

Samordningsgruppen initierar åtgärder för ett aktivt vattenarbete i staden och samordnar förslag från de tre arbetsgrupperna. Samordningsgruppens uppgift blir också att hantera eventuella intressekonflikter mellan arbetsgruppernas verksamhetsområden och lägga fram förslag till prioritering av åtgärder till styrgruppen. Samordningsgruppen ansvarar för att styrgruppen får nödvändiga underlag i form av förslag till verksamhetsplaner och 3-årsplaner för investering och drift.

Samordningsgruppen får ansvar för uppföljning av föreslagna och genomförda åtgärder. För redovisning av genomförda åtgärder och information om statusen hos sjöar och vattendrag kommer den befintliga webbplatsen Miljöbarometern att utnyttjas (www.stockholm.se/miljobarometern). Samordningsgruppen ansvarar för information och kommunikation kring arbetet med Stockholms sjöar och vattendrag. En sammanfattande rapport färdigställs årligen. Uppgifter inhämtas även från de fem vattendragsgrupperna – Bällstaågruppen, Igelbäckgruppen, Edsvikengruppen, Tyresåsamarbetet och Mälarens vattenvårdsförbund. Frågan om revidering av vattenstrategin hanteras också i denna grupp. En genomlysning av strategins huvuddrag ska ske i början av varje ny mandatperiod.

I samordningsgruppen ingår Miljöförvaltningen, Markkontoret, Stockholm Vatten och Stadsbyggnadskontoret. Gruppens ordförande ansvarar för kontakten med styrgruppen liksom samarbetet med de tre arbetsgrupperna. Miljöförvaltningen föreslås vara ordförande i samordningsgruppen.

Arbetsgrupper

Tre arbetsgrupper föreslås bildas under samordningsgruppen, för områdena *Miljöövervakning*, *Rekreation och naturmiljö* samt *Dag- och avloppsvatten*. Arbetsgrupperna bereder de ärenden som tas upp på samordningsgruppens möten, där framtagande och samordning av åtgärdsförslag sker. Grupperna lägger förslag till samordningsgruppen och bidrar med kunskapsunderlag vid prioriteringar och genomförande av åtgärder. Grupperna ansvarar också för att genomförda åtgärder utvärderas.

Miljöövervakning

Arbetsgruppen *Miljöövervakning* arbetar med vattenkvalitet (kemi, biologi, fisk), sediment och grundvatten. Arbetsgruppen planerar och samordnar miljöövervakningen för vatten i staden och rapporterar övervakningsplanen till samordningsgruppen. Arbetsgruppen föreslås bestå av tjänstemän från Miljöförvaltningen, Stockholm Vatten och Idrottsförvaltningen. Miljöförvaltningen föreslås vara ordförande i arbetsgruppen, och därigenom utgöra länken till samordningsgruppen.

Rekreation och naturmiljö

Arbetsgruppen för *Rekreation och naturmiljö* arbetar med ekologi/naturmiljö, bad, fiske, båtsport och övrig rekreation. Arbetsgruppen ger idéer och förslag och tar fram en rekreationsplan som rapporteras till samordningsgruppen. Gruppen ansvarar också för upprättande av en plan för biologisk mångfald i vattenmiljöer. Arbetsgruppen föreslås bestå av tjänstemän från Markkontoret, Miljöförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret, Idrottsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna. Markkontoret föreslås vara ordförande i arbetsgruppen.

Dag- och avloppsvatten

Arbetsgruppen för *Dag- och avloppsvatten* arbetar med dagvatten, brädd- och avloppsfrågor som påverkar recipient. Arbetsgruppen ger idéer och förslag och tar fram en plan för dagvatten, brädd och avlopp som rapporteras till samordningsgruppen. Arbetsgruppen föreslås bestå av tjänstemän från Stockholm Vatten, Miljöförvaltningen, Markkontoret och Trafikkontoret. Stockholm Vatten föreslås vara ordförande i arbetsgruppen.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 2 februari 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Ärendets beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret: Inom kontoret har ärendet beretts av infrastrukturavdelningen som inhämtat juridiska avdelningens synpunkter på förslaget till föreskrifter.

Förslaget till vattenprogram har arbetats fram under lång tid och i nära samarbete mellan berörda förvaltningar och bolag. Även grannkommuner har deltagit i arbetet. Det borgar för att mål och åtgärder är väl förankrade inom respektive organisation och att det råder en samsyn kring strategin.

I strategin formuleras två grundläggande mål, med ett antal underliggande delmål. Det första övergripande målet berör vattenstatus (miljökvalitet) och stämmer med EG:s ramdirektiv för vatten som är implementerat i svensk lagstiftning. Det andra målsätter vattenområdenas rekreationsvärde. När det gäller delmålen för miljökvalitet överensstämmer dessa med mål och krav i vattendirektivet eller med föreslagna mål i det kommande miljöprogrammet. Beträffande delmålen för rekreation är merparten av dessa åtgärdsinriktade. I övrigt är strategin i hög grad fokuserad på åtgärder där också ansvarig för respektive åtgärd är utpekad.

Stadsledningskontoret kan för sin del tillstyrka målen men vill ta upp frågan om strategins roll som styrdokument. Kommunfullmäktige har beslutat att antalet styrdo-

kument vid sidan om budget ska begränsas. Syftet är att samordna olika styrdokument när det gäller innehåll och form för att undvika överlappningar och motstridigheter. I det gemensamma tjänsteutlåtandet konstateras också att det övergripande styrdokumentet på miljöområdet kommer att bli det nya miljöprogrammet som är under framtagande och att vattenstrategin främst har karaktären av handlingsprogram. Strategins mål bör därför inordnas under eller samordnas med andra relevanta stadsövergripande styrdokument såsom miljöprogrammet och folkhälsoprogrammet.

Vidare sägs i kommunfullmäktiges beslut från april 2005 om översyn av styrdokument bl.a. att kommunfullmäktige har att lägga fast de övergripande målen för stadens verksamhets- och politikområden medan nämnder och bolagsstyrelser omsätter dessa i egna mål och åtaganden. Enligt stadsledningskontorets uppfattning är det tillräckligt om kommunfullmäktige godkänner strategins förslag till grundläggande mål och i övrigt lämnar strategin utan erinran. För en sådan ordning talar också att strategins åtgärder inte kostnadsberäknats.

Kommunfullmäktige bör ges möjlighet att följa arbetet under programperioden. Kontoret föreslår i denna del att miljö- och hälsoskyddsnämnden ges i uppdrag att till fullmäktige, under år 2009 respektive 2012, återrapportera hur genomförandet fortskrider. En slutlig rapportering bör ske under år 2015.

Stadsledningskontoret anser vidare att kommunen ska översända detta ärende för kännedom till de i vattenvårdsarbetet samarbetande kommunerna, Haninge, Huddinge, Solna och Tyresö, liksom till Länsstyrelsen i Stockholms län.

Avslutningsvis vill kontoret uppmärksamma att det ovannämnda beslutet om översyn av styrdokument innebar att begreppet strategi inte längre ska användas. Strategin bör i stället benämnas Program för Stockholms vattenarbete 2005-2015.